

Oikeusministeriön lausunto: Luonnos hallituksen esitykseksi eduskunnalle taiteen perusopetuksesta annetun lainsäädännön uudistamiseksi

Opetus- ja kulttuuriministeriö on pyytänyt oikeusministeriöltä lausuntoa luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle taiteen perusopetuksesta annetun lainsäädännön uudistamiseksi. Esityksessä ehdotetaan uudistettavaksi kokonaisuudessaan taiteen perusopetusta koskeva laki. Lisäksi esitetään muutettavaksi opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annettua lakia ja eräitä muita lakeja.

Esityksen mukaan taiteen perusopetuksen laskennallisen valtionosuusrahoituksen suoritteena säilyisi edelleen opetustunti. Rahoitus perustuisi vuosittain tarkistettavaan yksikköhintaan. Valtionosuuslaskenta perustuisi toteutuneiden opetustuntimäärien lisäksi opetukseen osallistuvien oppilaiden määrään sekä oppimäärän suorittaneiden oppilaiden määrään.

Esityksessä taiteen perusopetusta ehdotetaan opetettavan jatkossa kahden oppimäärän sijaan yhden, 50 opintopisteen laajuisen oppimäärän mukaan. Laissa säädettäisiin myös valtionavustuksella rahoitettavasta uudesta vastuutehtävästä sekä valtion opetushallintoviranomaisten tietojensaantioikeudesta.

Laissa säädettäisiin koulutuksen järjestäjistä, koulutuksen järjestämisestä sekä koulutuksen järjestäjien keskinäisestä ja muiden yhteisöjen kanssa toteutettavasta yhteistyöstä.

Taiteen perusopetus säilyisi edelleen tavoitteellisesti etenevänä eri taiteenalojen koulutusmuotona, joka tukisi mahdollisuuksia hakeutua eri taiteenalojen jatko-opintoihin. Laissa olisi säännökset muun muassa opetussuunnitelmasta, koulutuksen järjestämisluvasta, henkilöstöstä, oppilaaksi ottamisesta, oppilasmaksuista, oppilaan osaamisen arvioinnista, todistuksesta ja koulutuksen arvioinnista.

Esitys liittyy valtion vuoden 2027 talousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

Oikeusministeriö esittää lausuntonaan seuraavan. Ehdotusta on tarkasteltu vain lausunnossa mainitun osin.

5 § - Koulutuksen järjestämisluvun saanut koulutuksen järjestäjä (myös 4 ja 6 §)

Ehdotetun 5 §:n 1 momentin mukaan kuntayhtymä, rekisteröity yhteisö tai säätiö, jolle on myönnetty tämän lain mukainen koulutuksen järjestämislupa, voi sopia koulutuksen järjestämisestä yhdessä

Postiosoite
Postadress
Postal Address
Oikeusministeriö

Käyntiosoite
Besöksadress
Office

Puhelin
Telefon
Telephone

Faksi
Fax
Fax

s-posti, internet
e-post, internet
e-mail, internet

PL 25
00023 Valtioneuvosto

Meritullinkatu 10
Helsinki

0295 16001
+358 295 16001

09 1606 7730
+358 9 1606 7730

kirjaamo.om@gov.fi
oikeusministerio.fi

muiden koulutuksen järjestäjien kanssa. Pykälän 2 momentin mukaan järjestämisluvan saanut koulutuksen järjestäjä voi sopia taiteen perusopetuksen toteuttamisesta muun julkisen tai yksityisen yhteisön taikka säätiön kanssa. Pykälän 3 momentin mukaan edellä 2 momentissa tarkoitettussa taupauksessa luvan saanut koulutuksen järjestäjä vastaa siitä, että taiteen perusopetus järjestetään tämän lain mukaisesti. Ehdotettuihin 4 ja 6 §:ään sisältyvät samankaltaiset säännökset siitä, että kunta ja valtion oppilaitos voivat koulutuksen järjestäjinä sopia muun julkisen tai yksityisen yhteisön kanssa taiteen perusopetuksen toteuttamisesta ja että näissä tilanteissa kunta ja valtion oppilaitos vastaisivat siitä, että opetus järjestettäisiin ehdotetun lain mukaisesti.

Ehdotetun 5 §:n säännöskohtaisissa perusteluissa todetaan 2 momentin osalta muun ohella, että ”koulutuksen järjestäjä voisi esimerkiksi sopia, että taiteen perusopetusta toteutettaisiin joiltain osin yksityisen yhteisön toimesta. Kyse voisi olla esimerkiksi siitä, että luvan saanut koulutuksen järjestäjä tekee yksityisen yhteisön kanssa sopimuksen joidenkin oppimäärään sisältyvien opintojen tai oppimäärän osien toteuttamisesta.” Toisaalta 3 momentin osalta perusteluissa todetaan, että ”Luvan saanut koulutuksen järjestäjä vastaisi tässä laissa säädetyistä tehtävistä ja velvoitteista kuten julkisista hallintotehtävistä ja päätöksistä kuten nykyisinkin. Päätökset koskevat esimerkiksi oppilaaksi ottamista, oppilasmaksuja sekä todistuksen antamista, joita luvan saanut koulutuksen järjestäjä ei sopimuksin voi siirtää yksityiselle tai julkiselle yhteisölle tai säätiölle. – On huomioitavaa, että luvan saanut koulutuksen järjestäjä ei voi siirtää koulutuksen järjestämistä ja siihen liittyviä tehtäviä toimijalle, jolla ei ole opetus- ja kulttuuriministeriön taiteen perusopetuksen järjestämislupaa.”

Esitysluonnoksesta on pääteltävissä, että koulutuksen ”järjestämisellä” tarkoitetaan eri asiaa kuin sen ”toteuttamisella”. Esitysluonnoksen perusteella on kuitenkin vaikea saada käsitystä, mikä koulutuksen järjestämisen ja toteuttamisen ero käytännössä on, erityisesti jos lukija ei valmiiksi tunne substanssialaa. Huomiota kiinnittää myös se, että nyt voimassa olevassa taiteen perusopetuksesta annetussa laissa ei näytä käytettävän terminä lainkaan ”toteuttamista”, vaan lähinnä ”järjestämistä”. Koska näiden käsitteiden välinen eroavaisuus on perustavanlaatuisen kysymys ehdotetun sääntelyn kannalta ja vaikuttaa merkittävästi sääntelyn ymmärrettävyyteen, olisi käsitteiden sisällöstä asianmukaista tehdä yksiselitteisemmin selkoa jatkovalmistelussa. Erityisen tärkeää on, että koulutusta järjestävät tahot ymmärtävät, millaisista seikoista ne voivat ja millaisista eivät voi sopia ulkopuolisen tahon kanssa, kun puhutaan taiteen perusopetuksen toteuttamisesta. Lisäksi jatkovalmistelussa on syytä varmistua siitä, että ehdotettu lainsäädäntö vastaa perusteiltaan muuta (perus)opetuslainsäädäntöä.

17 § - Muutoksenhaku

Ehdotettuun 17 §:ään sisältyy erityissääntelyä liittyen muutoksenhakuun lakiehdotuksen 16 §:ssä tarkoitettua oppilaan osaamisen arviointia koskevasta päätöksestä sekä 14 ja 15 §:ssä tarkoitettua oppilaaksi ottamista ja oppilasmaksua koskevista päätöksistä. Ehdotetun 17 §:n 3 momentti on muotoiltu seuraavasti: ”Oikaisuvaatimuksen johdosta annettuun päätökseen saa hakea muutosta valittamalla hallintotuomioistuimeen. Oppilaaksi ottamista koskeva valitus tulee tehdä 14 päivän kuluessa siitä, kun päätös on annettu oppilaalle taikka hänen huoltajalleen tai muulle lailliselle edustajalle tiedoksi. Oppilaaksi ottamista koskeva valitus tulee käsitellä kiireellisenä. Muutoin muutoksenhaussa hallintotuomioistuimeen sovelletaan, mitä oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetussa laissa (808/2019) säädetään. Oppilasmaksua tai oppilaaksi ottamista koskevaan hallinto-oikeuden päätökseen ei saa hakea muutosta valittamalla.”

Muutoksenhakua koskevassa 17 §:ssä ei viitata eikä sen säännöskohtaisissa perusteluissakaan muutoin huomioida muutoksenhaun kannalta muita lakiehdotuksen säännöksiä kuin mainitut 14–16 §. Koska lakiehdotukseen sisältyy kuitenkin muitakin säännöksiä, joiden perusteella voidaan tehdä valituskelpoisia päätöksiä – esimerkiksi 7 ja 8 §, jotka koskevat koulutuksen järjestämisluvan myöntämistä sekä sen muuttamista ja peruuttamista – olisi muutoksenhakupykälää syytä selkeyttää siten, että siitä ilmenisi selvemmin oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetun lain tulevan sovellettavaksi tilanteissa, joita 17 §:n muu erityissääntely ei koske. Tämä voitaisiin mahdollisesti toteuttaa esimerkiksi siirtämällä virke ”Muutoin muutoksenhaussa hallintotuomioistuimeen sovelletaan, mitä oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetussa laissa (808/2019) säädetään” omaksi 4 momentiksi. Lisäksi asiaa selkeyttäisi se, että lakiehdotuksen sisältämät muutkin valituskelpoiset päätökset huomioitaisiin 17 §:n säännöskohtaisissa perusteluissa.

Vaikka sinänsä voitaneen pitää toivottavana, että samantyyppisiä asioita koskee keskenään yhdenmukainen sääntely, oikeusministeriö pitää aiheellisena kiinnittää huomiota siihen, että opetus- ja koulutusasioihin liittyviä jatkovalituskieltoja voidaan pitää poikkeuksellisina suhteessa hallintoasioissa yleiseen, mahdollisen oikaisuvaatimusvaiheen lisäksi sekä hallinto-oikeuden että korkeimman hallinto-oikeuden kattavaan muutoksenhakujärjestelmään. Nyt esitettyä jatkovalituskieltoa ja sen hyväksyttävyyttä olisikin aiheellista perustella esityksessä tarkemmin kuin ainoastaan viittamalla samantyyppisiä asioita koskevissa laeissa omaksuttuun sääntelyyn. On lisäksi aiheellista mainita , että vaikka ehdotettu muutoksenhakusääntely vastaisi voimassa olevaa sääntelyä ja esitysluonnoksen säätämisyjärjestys ja suhde perustuslakiin -osiossa (ns. säätämisyjärjestysperustelut) todetaan voimassa olevan lain oikaisua ja muutoksenhakua koskevien säännösten tulleen säädetyiksi perustuslakivaliokunnan myötävaikutuksella, ei tässä yhteydessä viitatussa perustuslakivaliokunnan lausunnossa (PeVL 55/2014 vp) ole erityisesti käsitelty nyt kysymyksessä olevaa jatkovalituskieltoa.

Osastopäällikkö

Johanna Suurpää

Lainsäädäntöneuvos

Jasmin Heiskanen

Jakelu

OKM Opetus- ja kulttuuriministeriö

VN/18125/2025-OM-73

Seuraavat henkilöt ovat allekirjoittaneet tämän asiakirjan sähköisesti /

Följande personer har undertecknat denna handling elektroniskt /

This document has been signed electronically by the following persons: